

Titel: Begrebet Angest

Citation: "Begrebet Angest", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K4*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Jette Knudsen; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 1997-2003 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-ba-txr-shoot-k2.pdf> (tilgået 02. august 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K4

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

2. Manuskripter

Til BA findes følgende manuskripter bevaret, alle i Kierkegaard Arkivet (KA) på Det kongelige Bibliotek. Rækkefølgen afspejler tilnærmelsesvis den orden, hvori de tidligere udgivere af *Pap.* har efterladt materialet. En redegørelse for tilblivelseskronologien, som udgiverne af SKS forstår den, meddeles nedenfor i afsnit 3.

- BA 1 Kladde til BA, fordelt på 9 hæfter, i alt 125 blade.* Alle hæfter er udvendig forsynet med en etiket; hæfte 1-8 bærer påskriften »Om Begrebet 'Angest'. / N° 1«, »Om Begrebet 'Angest'. / N° 2« osv. I alle hæfter findes på omslagets forreste inderside en trykt etiket med »N.C. Møller / Bogbinder / Ulfeldsplads N° 97«.
- Hæfte 1 er med blæk pagineret I-XIX på bl. [2]-[11r], 1-6 på bl. [12]-[14]; i hæfte 2 fortsætter pagineringen med 7-17 på bl. [1]-[6r], hvorefter pagineringen af hæfterneophører.
- Papir: groft koncept. Mål: 165-167 x 199-201 mm.*
- 1.1 Hæfte 1. Kladde til første del af »Indledning«. Overskrift på bl. [1r]: »Om / Begrebet Angest. / En slet og ret psykologisk Overveielse i Retning af / det dogmatiske Problem om Arvesynden. / af S. Kierkegaard / M:A:«.
- Kladdehæfte i 4° med omslag af brunt glanspapir, i alt 14 blade. Bl. [1] og [11v] er ikke pagineret. Bladene er foldet på langs, en bred inderspalte rummer tekst, yderspalten tilføjelser. På omslagets forreste inderside og på bl. [1r] findes flere udkast til motto, på bl. [1v] et udkast til dedikation. I hæftet findes overskrifterne: »Forord« (bl. [2r]/s. 1) og »**Indledning.** / Hvilken Forstand den hele Overveielse har Psychologisk Interesse / I hvilken Forstand Overveielsens Gjenstand er en Opgave for Psychologiens Interesse, og i hvilken Forstand den efter at have været Psychologiens Opgave og Interesse peger hen ~~til~~ netop til Dogmatiken« (bl. [12r]/s. 1).
- Mange korrektioner.
- Mellem hæftets blade findes 2 lapper indlagt:
- 1.1.1. 1 lap af blad i 4°. Lappen er mærket »Ad pag. XI«.
- Papir: blåligt post-velin. Mål: 136 x 215 mm. Lappen har spor efter sammenfoldning.
- Den ene side er ubeskrevet.
- Få korrektioner.
- 1.1.2. 1 lap af blad i 4°. Lappen er ikke mærket, men teksten udgør en fortsættelse af en note på bl. [14r]/s. 5 i ms. 1.1.
- Papir: blåligt post-velin; vandmærke: J Whatman Turkey Mill 18[..].
- Mål: 136 x 214 mm. Lappen har spor efter sammenfoldning.
- Den ene side er ubeskrevet.
- Få korrektioner.
- (*Pap.* V B 47,11) (*B-fort.* 417; *Pap.* V B 49,5) (*Pap.* V B 42-49,6)
- 1.1
- 1.2 Hæfte 2. Kladde til sidste del af »Indledning«.
- Kladdehæfte i 4° med omslag af gult glanspapir, i alt 9 blade. Bl. [6v]-[9] er ikke pagineret. Bladene er foldet på langs, en bred inderspalte rummer tekst, yderspalten få tilføjelser. Hæftet har oprindeligt bestået af 14 blade, men de sidste fem er bortklippet. På flere af de tiloversblevne bladrester ses enkelte bogstaver.
- Mange korrektioner. Teksten på bl. [9v] er slettet med tætte blækkløkker og kraftige blækstreger.
- (*Pap.* V B 49,7-15 + 50-51)
- 1.2
- 1.3 Hæfte 3. Kladde til »Caput I«.
- Kladdehæfte i 4° med omslag af orange glanspapir, i alt 14 blade. Ingen paginering.
- Bladene er foldet på langs, en bred inderspalte rummer tekst,

- yderspalten få tilføjelser. Hæftet rummer følgende overskrifter; på bl. [1r]: »Caput I. / Angest som Arvesyndens Forudsætning og som forklarende Arvesynden retrogradt i Retning af dens Oprindelse« og »§ 1. / Historiske Antydninger med Hensyn til Begrebet 'Arvesynd'«. På bl. [4r]: »§ 2. / Begrebet den første Synd«. På bl. [8r]: »§ 3. / Om Begrebet Uskyldighed«. På bl. [10v]: »§. / Begrebet Syndefald«. Og på bl. [13v]: »§ / Begrebet Angest.« En optegnelse, skrevet på langs af omslagets forreste inderside, er slettet med blyant.
- En del korrektioner.
- Mellem hæftets blade findes 1 lap indlagt:
- 1.3.1. 1 lap, klippet af et blad. Lappen er mærket: »ad pag.« med indvisningstegn. Der er tale om en anmærkning til bl. [12r] i ms. 1.3, hvor der efter et indvisningstegn står: »cfr en Lap.«
- Papir: blåligt post-velin.
- Lappen har spor efter sammenfoldning.
- Den ene side er ubeskrevet.
- (Pap. V B 52-53,9)
- 1.3
- Hæfte 4. Kladde til slutningen af »Caput I« og dele af »Caput II«.
- 1.4 Kladdehæfte i 4° med omslag af sort glanspapir, i alt 16 blade. Ingen paginering.
- Bladene er foldet på langs, en bred inderspalte rummer tekst, yderspalten tilføjelser. På bl. [4r] overskriften: »§. / Angest som Arvesyndens Forudsætning og som forklarende Arvesynden retrogradt i Retning af dens Oprindelse.« På bl. [10r] findes øverst ved siden af overskriften »Caput II / Angest forklarende ~~Synden~~ Arvesynden progressivt« en tilføjelse med blyant: »Angest som Arvesynden«. På bl. [12v] overskriften: »§ 1. / Objektiv Angest«. Mange korrektioner. Midt på bl. [5v] er tre linier slettet med tætte blækløkker.
- (Pap. V B 53,10-19)
- 1.4
- Hæfte 5. Kladde til »Caput II«.
- 1.5 Kladdehæfte i 4° med omslag af blå glanspapir, i alt 16 blade. Ingen paginering.
- Bladene er foldet på langs, en bred inderspalte rummer tekst, yderspalten tilføjelser. På bl. [1r] overskriften: »§ 2. / Subjektiv Angest.« På bl. [3v] overskriften: »A. *Følgen af Generations Forholdet.*«
- En optegnelse med blyant i marginen på bl. [14v].
- Mange korrektioner.
- (Pap. V B 53,20-33)
- 1.5
- Hæfte 6. Kladde til slutningen af »Caput II« og begyndelsen af »Caput III«.
- 1.6 Kladdehæfte i 4° med omslag af lilla papir, i alt 14 blade. Ingen paginering.
- Bladene er foldet på langs, en bred inderspalte rummer tekst, yderspalten få tilføjelser. Bl. [9r]-[14v] er dog foldet i to lige store spalter. På bl. [1r] overskriften: »b) *det historiske Forhold.*« På bl. [8r] overskriften: »Caput III / Angest som Syndens Følge i den Enkelte.« Sammesteds i yderspalten en redigeringsbemærkning: »Dette bliver at bruge som Indledning til IV kapitel« (jf. ms. 1.8). På bl. [1v] på langs i marginen og på bl. [2v] nederst tilføjelser med blyant.
- Mange korrektioner.
- (Pap. V B 53,34-38 + 54-55,7)
- 1.6
- Hæfte 7. Kladde til »Caput III«.
- 1.7 Kladdehæfte i 4° med omslag af rødbrunt glanspapir, i alt 12 blade.

Ingen paginering.

Bladene er foldet på langs i to lige store spalter, inderspalten rummer tekst, yderspalten få tilføjelser. På bl. [4r] er i yderspalten med blyant noteret overskriften: »§ 1 / Aandløshedens / Angest«. Under »§ 1« har SK med blæk tilføjet »Aandsfraværelsens / og«. På bl. [7r] overskriften: »§-1 § 2 / Angest dialektisk bestemt som i Retning af Skjebne«. Korrektionen er foretaget med blyant. På bl. [12v] overskriften: »§ 2. / Angest dialektisk bestemt i Retning af Skyld.«

Mange korrektioner.

(Pap. V B 55,8-20)

1.7

1.8 Hæfte 8. Kladde til »Caput III« og begyndelsen af »Caput IV«, samt udkast til en del af »§ 2« i »Caput IV«.

Kladdehæfte i 4° med omslag af sort glanspapir, i alt 16 blade.

Ingen paginering.

Bladene er foldet på langs i to lige store spalter, inderspalten rummer tekst, yderspalten tilføjelser. På bl. [6r] en overskrift: »§ 3. / Angest for det Onde.« På skrå i yderspalten overskriften: »Cap. IV. Syndens Angest eller Angest som Syndens Følge i den Enkelte.« På skrå herunder en redigeringsbemærkning: »Her bruges hvad der findes i Hefte 6 som Indledning til Cap. III., samt hvad der fra det Sted i Hefte 6 er noteret med rødt Blyandt« (jf. ms. 1.6). På bl. [7r] overskriften: »§ 1. / Angest for det Onde«. På bl. [11r] overskriften: »§ 4. / Angest for det Gode. (Det Dæmoniske).« På bl. [7r] i yderspalten, bl. [11r] samt på omslagets bageste inderside findes optegnelser med blyant.

Mange korrektioner, en enkelt med blyant på bl. [8v].

(Pap. V B 55,21-26 + 56-60)

1.8

1.9 Unummereret hæfte. Kladde og udkast til »§ 2« af »Caput IV«.

Kladdehæfte i 4° med omslag af lilla papir, i alt 14 blade.

Ingen paginering.

Bladene er foldet på langs, en bred inderspalte rummer tekst, yderspalten tilføjelser. Bl. [6]-[14] er ubeskrevet. På bl. [4] en overskrift: »Friheden religiøst tabt.«

På omslagets forreste inderside en optegnelse med blyant.

Mange korrektioner. På bl. [5r] er flere ord slettet med tynde blækstreger. Bl. [4v] er slettet med blyant.

(Pap. V B 60-70)

1.9

1 (L-fort. 387 + B-fort. 417; KA, B pk. 15, læg 1; Pap. V B 42-70)

1

2 Hæfte med påskriften »Vocalisationer / til / Om Begrebet Angest. / loquere ut videam te.«

2

Kladdehæfte i 4° med omslag af sort glanspapir, i alt 16 blade. På hæftets forreste inderside findes en trykt etiket med »N.C. Møller / Bogbinder / Ulfeldsplads N° 97«.

Ingen paginering.

Papir: groft koncept. Mål: 167 x 200 mm.

Bl. [1], [2v] og [5r]-[16] er ubeskrevet.

Få korrektioner.

(B-fort. 420; KA, A pk. 45; Pap. V A 102-108; jf. tillæg i afsnit 6)

2

3 Renskrift af BA. Det fremgår af sættermarkeringer, at renskriften tillige har fungeret som trykms. Renskriften består af 83 blade. Oprindeligt har den omfattet 87 blade, men seks blade (de oprindelige bl. [3]-[8] med pagineringen [I]-[XII]) er udtaget af SK og erstattet af de nuværende bl. [3]-[4]. De udtagne blade blev ompaginert og anvendt som forord nr. VII i *Forord* (jf. tekstredegørelsen hertil, s. 550-552). Ms. rummer 9 dele, fordelt således:

3

3.1 Titelblad, motto og dedikation. Overskrift: »Øm / Begrebet

3.1

Angest.«

½ beklippet blad + 1 blad i 4°.

Ingen paginering.

Papir: svært, ribbet; vandmærke: cirkelformet, i randen ordene PRO PATRIA EIUSQUE LIBERTATE. I midten en kronet løve med tordenkile og stridsøkse, stående på en sokkel med bogstaverne VRYHEID. Foroven en krone, der ender i et træ. Desuden bogstaverne C & I Honig. Mål: 217 x 270 mm. Grønt sprængt snit. Bladene er foldet på langs, en bred inderspalte rummer tekst, yderspalten få tilføjelser. En blækstreg langs den beklippede kant på bl. [1r] tyder på, at den fjernede del har været beskrevet. Bl. [2v] er ubeskrevet. På bl. [2r] en tilføjelse med blyant: »Min Beundring, mit Savn«.

Få korrektioner. »Om« på bl. [1r] og »S.K.« på [1v] er slettet med blyant.

(Pap. V B 72,1-3)

3.1

»Forord«.

3.2

1 folioark, i alt 2 blade i 4°.

Bl. [1] er pagineret I-II, bl. [2] er upagineret.

Papir: post-velin; vandmærke: J Whatman 1838. Mål: 204 x 255 mm.

Bladene er foldet på langs, en bred inderspalte rummer tekst, yderspalten tilføjelser. Bl. [2v] er ubeskrevet.

Mange korrektioner. På bl. [1r] er tre fjerdedele af teksten slettet, dels ved udstregning, dels sirligt med blækløkker. Nederst en sletning med blyant. På nederste halvdel af bl. [1v] er et større tekststykke slettet med blyant; et nyt tekststykke med indvisningstegn på bl. [2r] erstatter dette; heri en sletning med blæk.

(Pap. V B 72,4-5)

3.2

»Indhold«.

3.3

1 blad i 4°.

Papir: som ms. 3.1. Mål: 216 x 271 mm.

Bladet er foldet på langs, en bred inderspalte rummer tekst, yderspalten margin. Bl. [1v] er ubeskrevet. I modsætning til de øvrige kapitler er deltitlen til »Caput V« ikke anført.

Få korrektioner.

3.3

»Indledning«, »Caput I« og begyndelsen af »Caput II«.

3.4

2 blade + 1 sammenhæftning a 5 folioark + 6 blade + 1 folioark + 3 blade, i alt 23 blade i 4°.

Bladene er pagineret 2-46. Bl. [1r] er upagineret.

Papir: som ms. 3.1. Mål: 215 x 271 mm. Sammenhæftningen har hæftesnor af sejl garn.

Bladene er foldet på langs, en bred inderspalte rummer tekst, yderspalten tilføjelser. På s. 46 findes overskriften: »**Sectio 1.** / ~~Begrebet Angest.~~ / § 1 / Objectiv Angest.«

Mange korrektioner.

(Pap. V B 72,6-9)

3.4

Sidste del af »Caput II«, »Caput III« og begyndelsen af »Caput IV«.

3.5

16 blade + 2 folioark + 6 blade, i alt 26 blade i 4°.

Bladene er pagineret 47-98.

Papir: ribbet; vandmærke: en musling samt ordene Holland og C & I Honig. Mål: 217 x 265 mm.

Bladene er foldet på langs, en bred inderspalte rummer tekst, yderspalten tilføjelser. På s. 80 en understregning med blyant.

Mange korrektioner. På s. 49 en sletning med blyant og på s. 72 en længere note i marginen slettet med blyant.

- 3.5 (Pap. V B 72,10-12)
- 3.6 Tilføjelser til noter til »Caput III«.
1 folioark, i alt 2 blade i 4°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept. Mål: 171 x 209 mm.
Bladene er foldet på langs, en bred inderspalte rummer tekst, yderspalten få tilføjelser. På bl. [1r] står øverst: »ad pag. 73 nederst, i Noter« og på [2r] står: »ad pag. 81.«
Mange korrektioner.
(Pap. V B 72,13-16 + 72,18)
- 3.6
- 3.7 Dele af »Caput IV«.
5 blade + 1 folioark + 3 blade, i alt 10 blade i 4°.
Bladene er pagineret 99-118.
Papir: som ms. 3.5. Mål: 219 x 266 mm.
Bladene er foldet på langs, en bred inderspalte rummer tekst, yderspalten tilføjelser.
Mange korrektioner, en med blyant på s. 118.
(Pap. V B 72,20-23)
- 3.7
- 3.8 Sidste del af »Caput IV« og begyndelsen af »Caput V«.
9 blade i 4°.
Bladene er pagineret 119-136.
Papir: som ms. 3.1. Mål: 215 x 272 mm.
Bladene er foldet på langs, en bred inderspalte rummer tekst, yderspalten tilføjelser.
Mange korrektioner. På s. 121 og s. 134-135 sletninger med blyant. Mere end halvdelen af s. 128 er slettet med blækløkker, en note i marginen er slettet med blyant. En fjerdedel af s. 129 er slettet med blyantstreger og blækløkker.
(Pap. V B 72,24-33)
- 3.8
- 3.9 Sidste del af »Caput V«.
1 sammenhæftning a 4 folioark, i alt 8 blade i 4°.
Bladene er pagineret 137-143. De sidste 9 sider er upagineret.
Papir: som ms. 3.1 (dog uden grønt snit). Mål: 215 x 271 mm.
Bladene er foldet på langs, en bred inderspalte rummer tekst, yderspalten tilføjelser. S. [144]-[157] er ubeskrevet.
Mange korrektioner. På s. 143 en sletning med blækløkker.
(L-fort. 387; KA, B pk. 15 læg 3; Pap. V B 72)
- 3.9